

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: A trágyalé használatáról. r. — Gyümölcsaszalás. N. N. — Minő eljárást kövessünk, ha méznyerésre és nem szaporításra méhészkedünk? **Álbu József.** — Könyvismertetés: Gyümölcsészeti vázlatok **Bereczkötől**, **Ismerteti Bencsik György.** — Felhívás. **Mórágyi István.** — Egyveleg: **Kolos-monostori meteorologiai észleletek. Kolos-monostori félévi vizsgák. Magyar szesztermelők lapja. Értesítés. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —**

A trágyalé használatáról.

A gazdáknak egy kis része az ezelőtt szokásban volt trágyalé-pazarlásnak ugyan már némileg gátot vetett, de még nagy azon gazdák száma, a kik a trágyalé alkalmazásával nincsenek tisztában. Vannak egyes évszakok, a melyekben oly nagy mennyiségű trágyalé összegyűl, hogy azt közvetlenül felhasználni alig lehetséges; kérdés támad tehát ilyenkor, hogy lehetne azt célszerűen felhasználni? Gyenge vetés felsegélyezésére a trágyalénél jobb szer nem létezik, de nem helyesen alkalmazva, nagy kárt okozhat. A szükséges elővigyázati rendszabályok tekintetbe nem vétele, vagy azok nem tudása okozza azt, hogy a trágyalé alkalmazásával néha a kitűzött célnak éppen ellentéte éretett el s azért a trágyaanyag hatásáról is a legellenkezőbb nézetek merültek fel.

Hogy a trágyalé hatása kedvező legyen megkívánatós, hogy az fris és nem erjedt állapotban soha sem használtassék. Az erjedésen át nem ment húgy nem tartalmaz ugyan más anyagokat, mint az erjedésen átment, de ezen anyagok az előbbiben nincsenek oly összeköttetésben, hogy a talaj által lekötethők volnának s nincsenek oly állapotban, hogy a növényeknek táplálékul szolgálhatnának; sőt a fris húgyban ezen anyagok úgy vannak egyesülve, hogy a növényzetre károsak. A fris trágyalének ezen rossz és káros tulajdonságát az erjedés

megszünteti. Az erjedési folyam magától is létre jön, ha a húgy egy ideig nem zavartatik. Felületén eleinte apró buborékok láthatók s erős átható szag érzik; később a felületet zöldes-barna hártya vonja be, mely, ha átlukaszszuk, azonnal ismét összevonódik. Ezen jelenségnél a trágyalé használatra már alkalmas. Hogy ha a trágyalét még ezen időn túl állni hagyjuk, akkor sok benne foglalt anyag elillan. A trágyalé tartókban álló húgy rendes körülmények közt 6—7 hét alatt használható lesz; nyári nagy meleg mellett hamarább, télben későbbben erjed.

Ha az így erjedésen átment húgyot felültrágyázásra, vagy valamely nemsokára bevetendő talajnak a megtrágyázására használni akarjuk, akkor azt előbb vízzel hígítsuk fel. Ezen hígítása trágyalé tartóban és pedig még a húgynak erjedése előtt eszközözendő, minthogy a hígításra alkalmazott víz különböző erjedési anyagokat képes lekötöni, melyek különben elillantak volna. Az elegyítendő víz mennyisége függ a húgygyal elérni akart céljától és annak származásától, azaz: hogy száraz vagy nedves takarmánnyal tartott állatoktól ered-e? továbbá függ annak több vagy kevesebb trágyalé tartalmától. Legtöbb esetben helyén lesz a trágyalé-tartó tartalmát megfelelő vízzel elegyíteni; fordulhat elő azonban azon eset is, hogy a vízzel való hígítás elmaradhat. Minthogy pedig a felhígítás által megsaporodott trágyalének mezőre való szállítása nehézség a hígítás által okozott munkatöbblet az elért haszonnal arányban nem áll, a hígítás általában célszerűnek nem mondható. Okszerűbb tehát oly módról gondoskodni, mely szerint a tiszta, vagyis nem hígított húgyot alkalmazhassuk. Ezt legjobban ériük el, ha azt korán tavasszal ugaron, vagy oly helyen alkalmazzuk, a hol a növények ezen anyagokkal nem azonnal, hanem csak egy bizonyos idő elteltével jönnek érintkezésbe. Igen jól megtürik a trágyázást nem hígított trágyalével a legelők is, csak ne történjék a trágyázás meleg és száraz időben. Legalkalmasabb idő a trágyázási módra a kora tavasz, vagy későbbben eső alkalmá-

val. vagy eső után. Ezen elővigyázati rendszabályok szem előtt nem tartása sokszor megboszulja magát.

Az alkalmazandó trágyának mennyisége függ részint a szilárd ürülékek azon mennyiségétől, melyet utjában az istállóból egészen a trágyalétartóig felvett; minthogy ereje is e szerint változik. Könnyű talajban 1.25 liter húgy és 1.25 liter víz egy négyszög méterre a legalkalmasabb mennyiség, különösen ha a trágyázás nem egyszerre történik. Erős, agyagos talajon a trágyázás egy negyeddal erősebb lehet. Az erre vonatkozó általános rendszabályok a következőkben foglalhatók össze:

Minél szárazabb és melegebb az évszak, minél könnyebb a talajnem, annál nagyobb óvatossággal, annál hosszabb időközökben, annál higabb trágyával történjék a trágyázás. Új vagy nem régen feltört talaj erősebben trágyázható, mint a már régtől fogva mivelt talaj.

Azon húgymennyiség, melyet az állat egy nap alatt elválaszt, függ a takarmányozás mérvétől, a felhasznált alomnak mennyiségétől s a trágya kezelésétől. Kétséget nem szenved, hogy legelőnyösebb, ha a húgy az alom által felszivatik és ha a trágyából kiszivárgott trágyalé arra ismét kiszivattyúztatik és pedig mindaddig, míg azt a trágya felfogni képes. Még ha bőven almozunk és a trágyából kiszivárgó lével a trágyát öntözzük, akkor is némely körülmények közt felesleges trágyalévünk lesz, melynek felfogására külön trágyalétartók szükségesek.

A trágyalétartók berendezése különböző lehet: a húgy vagy az istállóból csatornán vezetetik egyenesen a trágyalétartóba, vagy először a trágyatelepre, úgy, hogy először a trágyán kell hogy áthatoljon és azután kerül csak a trágyalétartóba. A trágyalétartó vízhatlan legyen, könnyen felemelhető földelől vagy ajtóval bírjon, a mellett úgy legyen készítve, hogy az esőviz be ne folyhasson.

r.

Gyümölcsaszalás.

Az erdélyi gazdasági egyesület közlönyében, az „Erdélyi Gazda”-ban még 1881. évi 37, 38 és 39. számaiban felszólalt a gyümölcs kellő értékesítése érdekében, felemlítvén azon szakavatott szerző Gábor József által kiadott füzetet, mely a m. k. földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium megbízásából a gyümölcs aszalást megbeszéli és eddigelé legcélzesebbnek elismert gyümölcs aszaló építésével foglalkozik.

Gazdasági egyesületünk abbéli törekvése, hogy ezen szakaszerű aszalás Erdélyben is meghonosíttassék, eddigelé érvényre nem emelkedett, sőt elmúlt azóta két gazdag gyümölcsstermő év, a nélkül, hogy törekvésünk legkisebb sikerét láthattuk volna; de igen is láttuk e gazdag gyümölcsstermő év alatt az aszalók pótolhatatlan hiányát, fel is zúdult a gyümölcsstermő közhözön s fel is szólott régi hangján: nem érdemes a gyümölcsöt nagyban termelni, mert ha sok terem, nem tudjuk értékesíteni, csak is kárba megy.

Igazolt a gyümölcsstermő közönségnek e feljajdulása; magam sem képzelhetek jövedelmező gyümölcsstelepet aszaló nélkül, mert csak is egy czelszerűen épült aszaló felhasználásával lehet a nyári idény bár mely szakában termelt gyümölcsöt,

még a férgesét is kellően feldolgozni és a legtávolabb piacokon is értékesíteni.

Vessünk egy pillantást a múlt évben termelt gyümölcsértékesítési eredményekre. Általánosan elismert tény, hogy gazdag termésünk vala, megtermett az alma, körte, de lényegében nagy mérvben a beszücczei szilva is, de értékesítésére vonatkozólag igen megszorító adatokkal találkozunk.

Ugyanis a városokban és azok környékében termelt gyümölcsnek egyrésze: a nemesebb fajtájú almának és körtének némi kereslete lévén, csak elkelt, de gyengébb minőségű gyümölcs alig számbavehető áron csaknem elpredáltatott; a hullott gyümölcs és férges fája alatt pusztult. Ellenben a falukon és a várostól távol levő vidékeken a gyümölcs értékesítése a legaggasztóbb mérveket öltötte, mert itt bokáig jártunk-keltünk a földön heverő gyümölcs között, a nélkül, hogy még gondolni is lehetett volna annak értékesítéséről; hordta azt boldog, boldogtalan, még a sertés sem győzte felemészteni.

Voltam tanuja egy szeptember elején keletkezett nagy zivatar okozta pusztításnak, tehát azon időben, a midőn a téli gyümölcs már ugyan kifejlett állapotban, de még téli elrakásra nem vala alkalmas.

E szélvész következtében száz vékánál több mennyiségű hevert a földön; örvendezett a termelő, ha akadt egy-két eczet sajtoló, ki vékáját 2 kron megvette, vagy ingyen is felszedte és elhordta.

Felemlitem ezen elemi csapások által okozott kárt csak azért, hogy indokoljam a minden gyümölcsstelepen nélkülözhetetlen aszaló szükségességét, mert egy esetleg rendelkezés alatt álló aszaló segélyével feldolgozott eme gyümölcs legalább is 8—10 métermázsa aszalvány után 100—120 frnyi bruttó jövedelmet biztosított volna.

Áttérve a legértékesebb gyümölcs, a beszücczei szilva értékesítési mozzanataira, ez irányban is sajnos, a tapintatlanság legnagyobb mérvével találkozunk, mennyiben a beszücczei szilva Erdélyben majdnem kizárólag pálinkafőzésre használtatik fel. Vannak ugyan elszórtan aszalók is, de oly kezdetleges állapotban, hogy az azokban feldolgozott szilva nagyon is alárendelt minőségű, és mint harmadrendű áru csak is helyi fogyasztásra van utalva, kivitelre nem alkalmas, sőt értékére nézve is a szellőztethető aszalók terményeivel szemben úgy áll, mint egy a háromhoz.

Különbben a jól feldolgozott szilva kellő értékesíthetőségét ne aggódjunk, az az egész világon keresletnek örvend, és a kórházak nélkülözhetetlen kelléke; addig pedig míg jeles árunk hirre vergődik és annak piacot hódítunk, ott van már most a budapesti akár a kolozsvári közraktár; elheverhet ott addig, míg elfogadható áron el nem kelhető.

Visszatérve a pálinkafőzésre, legyen szabad ez irányban is a ténylegességből merített tapasztalataimat felsorolni; mert a múlt évi szilvaéreskor, hivatalos körutam alkalmával több szilvatermésben gazdag vidéket érintve, mindenütt számos pálinkafőzdekre bukkantam.

Ugyanis 10—12 község területének valamely központjában többnyire a szabad mezőn szeszfőzde sátrak emelkedtek s

oda özönlött a vidék összes szilvája, elkelt vékaja 20—25 kron. Azon kérdésemre, hogy miért adják oly potomáron szilvájukat? azt felelték: „igaz uram, hogy a felszedési és fuvar költségünk sem térül meg, de nagy volt a termés, többet nem adnak; jobb is lesz, ha kiirtjuk szilvásunkat, legalább kényünk kedvünk szerint kaszálhatunk és több hasznunk lesz a betakarított szénából.“

Felsorolva mindezen sajnós viszonyokat, ezek ellenében megkísértem az érdeklődést fokozandó és hogy más példáján okoljunk, a már némi tükélyre emelkedett Nagybánya városának gyümölcs aszalási viszonyait s összes mozzanatait e helyen részletezni.

Nagybánya szőlőt termő hegyei majdnem azonos fekvésűek a kolozsvári szőlőhegyek láncolataival, éjszaktól fedve, délnek lejtősök és közel fekvők a városhoz.

A szőlők alja kisebb-nagyobb mérvben egy-egy gyümölcsstelep és gyümölcsfajokban oly gazdag, hogy a cseresznye éréstől kezdve az érés sorozata novemberig meg nem szakad; hétről-hétre új és új gyümölcs érkezik és az a lehető legczélszerűbben értékesíttetik.

Az aszalás a cseresznyével kezdődik és többnyire novemberben végződik.

Aszalnak: cseresznyét, meggyet, ribizskét, somot, különböző nyári szilvát, nyári barackot, nyári almát, körtét, olykor vadkörtét, a téli gyümölcs apraját vagy gyengébb fajtáját, végül az őszi barackot és a beszteczet szilvát, még pedig mindenféle alakokban, olykor a kereslet tudatában és házi szükségletre a legizletesebb csemege minden nemoit.

A mi az aszalási költséget és jövedelmezést illeti, szolgálhatok hiteles és legközelebb megszerzett adatokkal. Ugyanis egy métermázsa szilvaaszalványhoz szükségeltetik 4 hectoliter nyers szilva; annak vételára olykor 1 frt, legrosszabb esetben 1 frt 50 kr. $\times 4 = 6$ forint.

Feldolgozható 48 óra alatt egy 15 kásos aszalóban 6 hectoliter nyers szilva; tehát 48 óra alatt termelünk $1\frac{1}{2}$ métermázsa aszalványt.

Egy ily aszalási szak alatt szükséges 4 napszámos a 50 kr. 2 frt — kr.
(Nagybányán a vinczellér teendőihez az aszalás is tartozik napi 45 kr. bér mellett, e mellett felszámíthat naponta egy napszámot 30 kr. napi bér mellett, kerül tehát az aszalás naponta 75 kr. és így 48 óra alatt 1 frt 50 krba.)

Tüzeléknek található ugyan minden gyümölcsstelepen elegendő hulladék fa, de annak számbavétele nélkül is egy jól épített aszalónál igen kevésbe kerül a tüzelék, még pedig 48 óra alatt $\frac{1}{3}$ ürköbméter fa, köbméterjét számítva 2 frt 50 krral, esik egy aszalási szakra — frt 83 kr.

összes költség 48 óra alatt 1 „ 83 „
esik tehát egy métermázsa aszalványra 2 frt 83 kr.

$1\frac{1}{2} =$ 1 „ 88 „
vegyünk előre nem látható költség fejében — „ 12 „
kerül egy mmázsa aszalvány aszalása 2 forintba.

Ehhez a 4 hectoliter nyers szilvának az értékét 6 frtot,
összes költség egy mmázsa aszalvány után 8 forint

Árusítatik pedig egy métermázsa jó feldolgozott szilva 17—21 frton, sőt vannak évek, midőn 26 frton is elkél, tehát kerekaszamba 19 frtjával számítva, liszta nyereség egy métermázsa után 11 frt, vagyis 4 hectoliter nyers szilva értékesítve 11 frtjával, esik egy hectoliterre 2 frt 75 kr

Hasonló arány mutatkozik az aszalt körte és almánál, csak hogy a körte mmázsanként 20 frton, az alma pedig csak 16 forinton értékesíthető.

Hogy a nagybányai szilvaaszalás üzlete nagymérvéről fogalmunk legyen, felemlitem, hogy Nagybányán — beszerzett hiteles adatok nyomán — átlagosan is évente 900 métermázsa szilva termeltetik; ha hozzá számítjuk az egyéb aszalványok értékét, az ebbeli jövedelem oly nagy összeget képvisel, mely kétségkívül bízható az utazásra.

Nagyon kívánatos lenne, hogy a kandirozást is hatalmunkba ejtve, ne lennének utalva a déli vidékek ebbeli terméneire.

E tekintetben kívánatos lenne, hogy az annyi tevékenységet tanusított erdélyi gazd. egyetünk kertészeti szakosztálya a jelen cikkben felsorolt előnyökről meggyőződést szerezve, az aszalás fejlesztése és értékesítése érdekében szokott érdeklődéssel és tevékenységgel működve oda hatni igyekeznék, hogy a szakszerű aszalás annyival inkább meghonosulna, mennyiben alig van termény, melynél a minőségre annyi súlyt fektetnénk, mint éppen az aszalványra; mert a jó minőségű termék háromszoros árt képvisel.

Erdély hegyes vidéke kiválóan alkalmas gyümölcsstelepyésztésre és ha az aszalás meghonosul, sok millió frt jövedelemre számíthatunk.

Gyümölcsaszalót építeni szándékozók utaltatnak a kezdetben jelzett Gábor József-féle műre, következő címmel:

„A gyümölcs aszalásról, a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium megbízásából írta: Gábor József Budapestben, 1881. Weiszmann testvérek könyvnyomtatva.“

N N.

Minő eljárást kövessünk. ha méznyerésre és nem szaporításra méhészkedünk?*)

Báró Berlepsch, a méhészetben örök emléku mesterünk, ki életének nagyobb részét a méhészet tanulmányozására és annak fejlesztésére fordította, nem ok nélkül mondotta, hogy: a méhészet valódi hazája Magyarország.

Több jelentőséggel bír boldogult mesterünknek ezen öt szava, mintha mi egész lapokat írunk hazánkban a méhészetre való előnyeiről, melyekkel más országok felett rendelkeztek. Az előnyök megvannak — igaz van Berlepschnek — azonban nincs ki azokat kellőleg felhasználni tudna. Igaz ugyan, hogy az utóbbi években nagy lendületet vett nálunk is az okszetu-

*) Folioztatott a jan. 13-án tartott méhészeti estélyen.

méhészkedés, de daczára ezen okszerű kezelésnek, illetőleg rendszernek, ritkán akad oly méhtelep, mely a kívánt hasznot adná.

Igen, mert nálunk, mint csak kezdőknel, hiányzik még a kellő képzettség a méhészet terén és mindaddig, míg azt kellőleg meg nem szereztük, csak üres kaptárokkal méhészkedünk; pedig a keretes rendszernél rossz évről nem is szabadna beszélnünk, mert nincs oly silány nyár soha, hogy legalább két heti jó mézidény ne leane, mit e rendszerrel felhasználunk.

Ismerek még régi méhészt is, ki kaptárainak számát és nem a minőségét tekinti fődolognak, örvend, ha tavasszal egy csomó szegény családot láthat birtokában, mert szentül hiszi, hogy már nyár lévén majd megerősödnek és több család lévén, többet is gyűjt, mint a kevesebb. A világért meg nem csonkítaná családainak számát, nem egyesíti a gyengéket, mert szerinte bolondság az, hogy öt családja legyen akkor, midőn a tíz már meg van.

Igaz ugyan, hogy több kéz többet végez, de a méhészetnél — a családok számát véve — gyakran fordul elő az ellenkezője, hogy míg valakinek tíz családja nem ad felesleget, addig egy másnak egy kaptárja is ad. Nem a családok számától függ a nyerendő méz mennyisége, hanem azoknak minőségétől. Itt már igazán lehet látni, hogy több kéz többet végez, vagyis: mentől népesebb egy kaptár, annál több felesleget tud felmutatni.

Ebből folyólag önként következik, hogy ha mézre akarunk dolgozni, már tavasszal arra kell törekednünk, miképp ha kevesebb is, azonban kifogástalan erős családaink legyenek.

Ne kecssegtessük magunkat azzal, hogy majd a gyengék is megélnék és megerősödvé hasznot is hoznak, mert az igen ritkán fordul elő, sőt ellenkezőleg még a saját szükségletüket is ritkán fedezik kellőleg. Innen ered azután az, hogy a jó családoktól kapott felesleget ősszel ezek felségelésére kellően fordítani, méhészkedésünknek eredménye nem lesz, mert így tart az évről-évre a gyengék dédelgetésével a jó családok rovására vagy jobban mondva zsebünk rovására.

Vegyünk például tíz családot a gyengékből, melyeknek népessége egyenkint öt ezer, a tízé együtt ötvenezer. Ezen ötvenezerből álló nép tíz anyának petéit van hivatva kikölneni és felnevelni, még pedig tíz csoportban. Vegyünk most az erősekből öt családot, melyeknek népessége egyenkint tízezer, az öté együtt ötvenezer. Ez utóbbi már csak öt anyának petéit van hivatva nevelni és csak öt csoportban.

Ha az egyes kaptárok melegségét vesszük, a tízezerrel bíró minden esetre kétszeres melegebb lehet, mint az ötezerrel bíróé.

Ha egy anya petézését naponként 1000-re tesszük, akkor huszonegy napra 21000 esik, mely körülbelül hat félkeretet tesz ki. Vegyünk keretenként csak ezer bogarat a kotolás és egyéb belmunkára, a hat félkeretre tehát hatezeret, marad e szerint az erőseknél kül munkára négy ezer, míg a gyengék még a belmunkára sem elégségesek, mert ötezer bo-

gár csak 5 félkeretnek felel meg. A négyezer kül munkás megfelel a 21000-ből álló fiasítás táplálása és a kaptár fentartásának, melyből folyólag a család gyarapodása akadályozva nincs, addig is, míg az új nemzedék előállva a kül munkások száma szapororodni fog.

A gyenge családoknál sem maradhatnak a kül munkások, tehát itt is bizonyos mennyiség a kül munkára fordítatik.

Itt már a kaptár melegét a kívánt fokon tartani keretenként nem ezer, hanem ezerkétszáz kívánatik. Ha a család hat tizedrészét — háromezeret — itt is belmunkára vesszük a háromezeret csak 10,000 fiasítást nevelhet, holott a családnya 21,000 petét képes rakni. Tehát a gyengéknél 10,000 szaporulat van 21 nap alatt, míg az erőseknél 21,000.

Ha tekintetbe vesszük már most, hogy a 21,000 fiasításhoz a hatezer belmunkás, mint előbb említve van, elégséges, akkor az új nemzedék a kül munkások számát fogja szaporítani és így azok előállítására után a kaptárba már felesleg is hordatik. A gyengéknél azonban még csak akkor lesz meg a 21,000 fiasítást táplálható népesség és épen azon időben, mikor mezőnk legdúsabban szolgáltatja a mézet. Így történik azután az, hogy a gyengék a jó mézidényt szaporításra használván, népben megerősödnek ugyan, azonban felesleget gyűjteni a mézidény megszűnése miatt már nem lesznek képesek. Lesz e szerint tehát népgazdag, de mézszegény családunk.

Övakodjék mindenki a keretes rendszerrel a szaporításról — és különösen a műrajok készítéséről, mint a kezdők méhesének megsemmisítőjétől, — hanem családait a lehetőleg csak mézelésre szorítsa és akkor a kevesebb család mindenestre több mézedényét fogja megtölteni, mint a szét forgácsolt több, de gyengébb családja.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a műrajok elvetendők egyáltalában, hanem csak óvatosságra intem a nem kellő jártasokat, miután látni lehet, hogy a rajkészítéshez olyanok is kezdenek, kik abban semmi jártassággal sem bírnak.

Népes család, fiatal királyné legyen minden méhész jeliszava!

Álbu József.

KÖNYVISMERTETÉS.

Gyümölcsészeti vázlatok, írta Bereczki Máté. II. kötet 2 és 3 füzet. Arad, 1882. Ára 3 frt. Kapható a szerzőnél Mező-Kovácsházán, (Csanádmegyében).

A midőn a szerkesztőség felszólításának engedve az „Erdélyi gazda“ részére véleményt (kritikát) nyilvánítok Bereczki Máténak közelebről megjelent „Gyümölcsészeti vázlatai“ felett, mindenekelőtt megjegyzem, hogy alig érzek magamban jogultságot, azon férfinak műveit taglalgatni, a ki gyümölcsisme tekintetében, épen az által áll mindnyájunk felett, mert már meglevő, kétség kívül kitünő, pomologiai művel lépett a világ elébe, mely azon kívül nem csak relativ, de igen nagy pozitív értékkel is bír és e tekintetben bármelyik külföldi szakember legjobb műveivel méltán vetekedik. Bereczki Máté én valóban a magyar pomologia megalapítójának tartom; — mert az ő előtte megjelent magyar szakiratok, sem benső érték,

sem terjedelmére nézve a „Gyümölcsészeti vázlatok“-hoz nem hasonlíthatók. A műnek czélirányos berendezése, a gyümölcsök és fajaik tenyésztetének tüzetes és szakszerű leírása, az egész iránynak magyar jellegű, komoly tárgyhoz illő egyszerű kéréssetlen, de mégis vonzó és kimerítő módora nem szorul dicséretre és mindenki, a ki e művet csak lapozgatta is, e tekintetben bizonyosan egyet fog velem érteni.

De eltekintve Bereczky Máté nagyszabású művének ezen pozitív érdemétől, még ennél nagyobbra becsülöm észleleteinek relativitását. Volt tudni illik honunkban már sok oly kitünő gyümölcsész, ki az éjszakibb vagy mérsékelt zónában, a gyümölcsstermelés valódi hazájában tett kísérleteket és észleleteit, vagy kisebbszerű munkában vagy okadatolt catalogus által ismertette és terjesztette. Ilyenek voltak, az erdélyieket nem is említve, a világhírű Majthényi plébános, Urbanek, Basalicza, Siebenfreund, Entz, Girókuty, Balogh Ágost, Glocker és mások, ezeknek észleletei, ha másként nem, traditio útján élnek még most is az ország felvidékén és hasznára váltak az utánnuk induló gyümölcsstermelőknek.

De első, a ki honunknak a gyümölcsstermelésre kevésbé alkalmas rónaságain tett kísérleteket: Bereczky Máté volt! Könyve, melyben szakértelmes észleleteinek eredménye oly meggyőző pontossággal van lerakva, nemzeti kincset képez és műve az alföldi gyümölcsstermelőknek örök időkre katekismusa fog maradni. Mert az ő észleletei tették kétségtelenné, hogy vannak gyümölcsök, melyek a széljárta rónák meleg talajában annyit veszítenek értékükből, hogy alig érdemesek a miveletre, mint például a Napoleon Savinien, mely Jeinsenben (Hannoverában) késő téli, nálam Nyitrában januáriusi, Mező-Kovács-házán pedig szeptemberi körtévé alakul; általa tudjuk, hogy a Danczigi bordás alma, hogy az erdei vadoncz körte az alföld vidékére nem való; általa értesülünk, hogy a Washington szilva a meleg talaju síkságon keveset terem stb. De más oldalt az ő észleletei tették kétségtelenné, hogy bizonyos más fajok viszont nyerneken vidékén jóságukban, ilyenek Verténé körtéje, Merode esperese, Bournay-i fehér alma, Engelbert herczeg szilvája, (melyek nálam Nyitrában II. rendűek voltak) és több efféle. Szóval ő mutatta meg az utat az alföldi termelőknek, hogy mit kelljen elhagynia, hogy ültetései hasznosak lehessenek. Az alföldnek — gyümölcsészeti tekintetben — terra incognita-ját ő hódította meg, mint hajdan Columbus Amerikát és ő tette lehetővé, hogy a gyümölcsészet az alföldön is nemzetgazdászati tényezővé emelkedjék. Ez egyedül Bereczky Máté műve lesz, ha valaha, mint reményem, be fog következni!

De a hol ennyi fény van, ott, ugy fogják mondani, árnyak is kell lennie! Mondjuk meg hamar, hogy a fény sok s az árny kevés. Nehogy azonban valaki jelen soraimat dicsérő iratnak tekintse, iparkodni fogok, csekély tehetségemhez mérten, Bereczky Máté művének hiányait is kitüntetni.

Kifogásolom, hogy a szerző féltékeny magyarosítási hajlamában, ott is magyarosít, a hol nem kellene és oly módon teszi azt, hogy ez által megszakad a magyar és a világ-pomologia között, az elnevezések azonosságával egyedül elérhető, szükséges lánczolat, mint ez p. o. Williams körtének „Vilmos“

körtére, a Soldat Laboureur körtének pedig „Csatár körté“-nek elnevezése által történik. Az első Willams t. i. családnév, mely véleményem szerint meg nem magyarosítható, a másodiknak Soldat Laboureurnek értelme pedig szórul-szóra földmives katonára; ezt pedig „csatár“ névre változtatni, annyit tesz, mint megnevezíteni annak felismerését minden ez ügyben buvárkodóra, de kivált a külföldre nézve, ki vagy a változatlanul megmaradt név, vagy annak helyes fordítása által tájékozhatja magát egyedül. Kifogásolom továbbá, hogy több esetben a nérvívidítésének ürügye alatt oly nevekkal látja el az egyes gyümölcsöket, melyek önmagukban helyesek ugyan és okadatoltaknak látszanak, de a világpomologiában használatban nincsenek és ismeretlenek. Így a „De Tays Dumonceau“ almát Lorio magoncának kereszteli; holott a világ összes szaktudósa közül alig van husz—huszonöt, a ki tudná, hogy az említett almát Lorio nevű kertész tenyésztette magról Belgiumban és így a nagy közönség alig fogja felismerni az általa Lorio magoncza név alatt terjesztett almában a jósága által már világszerte ismeretes Président Tays Dumonceau almát.

Nem tudom helyeselni továbbá, hogy művében tulságosan kevés súlyt fektet a hasonnevok előszámlálására, minek az lehet következése, hogy oly gyűjteményező, ki egyedül munkája után indul, folyton ki lesz téve annak, hogy valamely (különben igen ismeretes) hasonnev alatt egy már meglévő gyümölcsfajt többször meg fog akarata ellen beszerezni csak azért, mert Bereczky Máté papir kimelés szempontjából elmulasztotta azt felemlíteni, például hogy csak a nevezetesebbeket jelezem, valaki Bereczky munkája után a nemes Colmárt (Passe Colmár-t) a következő elterjedt nevek alatt öntudatlanul még egyszer megszerezheti (1) Souverain d'hiver — Diel. — (2) Beurré Colmar gris — Lindley. — (3) Chapman — Lindley. — (4) Roi de Bavière. — Dittrich. — (5) Ananas d'hiver. — Thompson. — (6) Cellite — Thompson. — (7) Colmar doré. — Thompson. — (8) Colmar d'Hardenpont — Thompson. — (9) Fondante de Mons — Thompson. — (10) Imperatrice — Bivort. — (11) Colmar de Silly. — Bavay. — (12) Pucelle Condésienne — Tougard. — (13) Colmar Bonet — Descaine. — (14) Fondante de Paris. (15) Gambier — Congrès Pomologique. — (16) Fondante de Paniselle — de Jonghe. — (17) Dittrich's Butterbirne — Liegel és a „Handbuch“. — (18) Rostfarbige Butterbirne — Diel. — sat.

Végre meg kell jegyeznem, hogy ha figyelemmel olvasuk Bereczky könyvét, feltűnik, hogy gyümölcsaink legnagyobb része az I-ső vagy kitünőleg I-ső rangba van helyezve. Ez csak tulságos optimismusnak lehet eredménye, de ez vérmérséklet és egyéni izlés dolga és erről tulajdonképen vitatkozni nem lehet.

Ezek azon csekély hibák, melyek a kitünő munkának érdeméből alig vonnak le valamit és majdnem gyermekessé látszanak részemről azoknak felemlítése, ha nem tudnám, hogy épen mivel Bereczky a kezdeményező, ezen kis hibái (mint az eredendő bűn az emberi nemre) a magyar pomológiára mindörökké oda fognak tapadni és kiírthatók többé nem lesznek

Ez a mit röviden elmondani szándékoltam, láthatja ebből mindenki, hogy igazságom volt midőn azt mondtam, hogy Bereczky Máté munkájában sok a fény s az árny kevés. Vegyük és olvassuk munkáját minél többen, mindnyájan tanulhatunk sokat belőle, a ki pedig az alföld meleg rónáin akarja a gyümölcsstermelést meghonosítani vagy haszonnal üzni, az ne tántorítsa el magát és Bereczky practicus, mostanáig egyedül álló tanácsa szerint ültesse és rendezze be gyümölcsösét.

Bereczky Máté „Gyümölcsészeti vázlatai“ a hazai irodalmi művek legértékesebbjei közé tartoznak és győzedelmesen fogják kiállani a jelen és utókor kritikáját; szerzője pedig Pomónának ketségkívül legkedvesebb magyar fia.

Szarvas-Gede.

Benesik György.

Felhívás.*)

A nagyméltóságú földmívelési ministerium a phylloxera-vész ellen a jövőre nézve szükséges teendők sorában nagyobb súlyt szándékozáva fektetni az amerikai szőlőfajok tenyésztésére, miért is ezen szempontból a nagy-enyedi vinczellér-képezdehez egy több pontból álló rendeletet intézett, a melynek 4-ik pontja a következőleg szól: A vinczellér-képezde állapítsa meg borvidékenként, az eddigi tapasztalatok szerint, tenyésztésre legjobbnak bizonyult szőlőfajok jegyzékét, ugy szintén állítsa össze mindazon szőlőbirtokosok nevsorát, kiknél a szőlőszaporításra alkalmas fajok, valamint a Nádor Izabella vesszők találhatóak, megjelölve a beültetett terület nagyságát s a beszerezhető vesszők árát és mennyiségét.

A nagyméltóságú ministeriumnak ezen előrelátó, szőlőszetünkét a phylloxera ellen biztosítani szándékozó intézkedését ugy hiszem minden az ügyiránt érdeklődő szőlősgazda, községek jólétét szíven hordó lelkes, általában minden jó hazafi megelégedéssel fogja tudomásul venni s készséggel engedend ama hazafias tisztelettel nyilvánított kérésnek is miszerint engemet eme ministeri leirat értelmében egy levelezési lapon a dolgok mikénti állásáról híven értesíteni sziveskedjék.

Mivel pedig a rendelet benyújtásának határideje igen rövidre, azaz február 15-ére szabott, azért is kérem a tisztelt ügy iránt érdeklődő urakat, miszerint tudósításaikat hozzám megelőbb beküldeni sziveskedjenek.

hazafias üdvözlettel maradván

Mórágyi István,

a nagy-enyedi vinczellér-képezde igazgató tanára.

EGYVELEG.

— Január havi meteorologiai észleletek. A kolos-monostori állomás észleleteiből közöljük a január havi összevont adatokat, u. m. légnyomás (tengerszintre redukálva) középátlaga 763.5, legmagasabb január

*) T. erdélyrészi lapíránsainkat a felhívás szives átvételére szíves tiszteletteljen felkérjük. Szerk.

hó 7-én 780.5, legkisebb január hó 27-én 755.8 millimeter, középhőmérséklet C° — 18.6, legmagasabb január hó 4 és 16-án 3.6, legkisebb január hó 8-án — 18.6. A párányomás átlaga 3.2 millimeter, a légnedvesség százaléka átlaga 93%. A napontai 3-szori észlelésnél előfordult: szélcsend — szer, szél 93-szor, ugyanis északi szél 8-szor, északkeleti szél 3-szor, keleti szél 47-szer, délkeleti szél — szer, déli szél — szer, délnyugoti szél — szer, nyugoti szél 25-ször és északnyugoti szél 10-szer. A csapadékos napok száma tett 9-et, hó volt 7, jég —, égháboru — napon, összesen 25.7 millimeter csapadék volt e hónapban, legtöbb 29-én, azaz 2.7 millimeter.

A budapesti központi időjelző állomás jóslatai közül, — melyek az erdélyi gazd. egyesület bel-monostorutczai irodájánál láthatók — december hóban egészen teljesült 100%, azaz mind!

— A kolos-monostori m. kir. gazdasági tanintézet 1882/83-ik tanév I-ső félévi vizsgátnak sorrendje: III-ad évben február 12-én nemzetgazdaságtan s üzlettan, február 14-én juh és sertéstenyésztés, február 16-án gazdasági jogisme, február 17-én gazdasági statisztika, február 19-én technologia és borászat, február 21-én erdőszettan, február 23-án kertészettan, február 26-án állatgyógyászat, február 28-án építészet. II-od évben február 12-én általános növénytermelés, február 14-én gazdaságra hasznos és káros állattan, február 16-án növényboncz- és élettan, február 17-én éghajlattan, február 19-én földmívelés, február 21-én állatboncz- és élettan, február 23-án elméleti mértan. I-ső évben február 13-án általános vegytan, február 15-én ügyirattan, február 20-án számtan, február 22-én ásványtan és földisme, február 24-én természettan, február 27-én gyakorlati vizsga. Vizsgák kezdete reggel 8, délután 3 órakor.

Kolos-Monostor, 1883. február 1.

Vörös Sándor, s. k.

igazgató.

— „Magyar szesztermelők lapja“ czim alatt igen figyelemre méltó szakközlönyt indított meg a magyar szesztermelők országos egyesülete, melynek első és tartalmas számát közelebről vettük. A lap programjában az Egyesület elnöksége az ezen nagyfontosságú termelési ág felvirágoztatása érdekében kifejtendő tevékenységét és működését ismerteti és örömmel mondhatjuk, hogy ez egyesület valóban szép és termelésünk emelése tekintetében sokat ígérő nagyszabású czéllokra törekszik. A lap tartalmából kiemeljük a „Visszapillantások Magyarország szesztermelésére 1882-ben“ czimű közleményt, melynek szerzője — egyik legtekintélyesebb hazai szeszgyárosunk — L. V. jegy alatt szakszerűen és nagy alapos-sággal tárgyalja a termelési viszonyokat általában, az adótörvénykezést, kivitelt, szállítási körülményeket, stb. — A technologiai részt a lapban Dr. Kossutány óvári gazd. akadémiai tanár közleményei (moslékvizsgálat, stb.) kép-

viselik azonkívül a lap az egyesületnek a szeszfőzőiskola s kísérleti állomással egybekötött szeszfőzde felállítására ügyében tett lépéseiről tesz jelentést A „Különlélek“ rovatában a hizlalás, szesz kivétel, marhaszállítás, stb. terén felmerülő fontosabb mozzanatok közöltetnek s igen becses tájékoztatást nyújt a lap végső közleménye, a hazai jelentékenyebb szarvasmarhavásárok jegyzéke, melyben az illető városok forgalma, vasuti vagy gőzhajózási állomás s a vásártartam is fel van véve. — Meleg ajánljuk ezen szaklapot az érdeklődők figyelmébe, meggyezvén, hogy az Egyesület tagjai a lapot ingyen kapják tagsági járulékként, nem tagoknak részére a lap előfizetési ára egész évre 4 forint, félévre 2 frt.

— Értésítés. A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnővelde-utcza 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főcélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest feb. 3. | Bécs feb. 3.

Buza	9.45 — 10.25 frt	9.80 — 10.90 frt
Rozs	7.00 — 7.30 frt	7.65 — 8.25 frt
Árpa, takarmány	6.80 — 7.00 frt	6.75 — 7.50 frt
Árpa, szeszfőzésre	7.20 — 7.80 frt	8.10 — 10.00 frt
Árpa, seres	7.90 — 9.20 frt	10.20 — 11.20 frt
Zab	6.20 — 6.60 frt	6.60 — 7.30 frt
Törökbuza	6.00 — 6.10 frt	6.40 — 7.85 frt

Bécsi marhavásár január 30-án. Összes felhajtás 2754 drb és pedig 1724 drb. magyar, 517 drb. lengyel és 504 drb. német fajta, melyből 2710 drb. ökör, 19 drb. tehén, 25 drb. bika és -- db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 50—63½ frt, lengyel 53—57½ frt, német 50—64 frt, tehén 48—52 frt, bika 50—57 frt, bival — — frt. Lábán darabonként 90—210 frtot fizettek.

Bécsi sertésvásár jan. 30-án. Összes felhajtás 5144 drb. és pedig 1399 drb. nehéz, 1498 drb. középnehéz és 2015 drb. süldő; melyből 3018 drb. magyar, 3015 drb. orosz-lengyel, 86 drb. szerb és 25 drb. oláh fajta. Árak 100 ki-

lonként: nehéz 56—57½ frt, középnehéz 48—55 frt, süldő 36—44 frt; szalonna és zsir 73—74 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Hirdetés.

EGY GYAKORLOTT GAZDÁLKODÓ,
mint számtartó vagy kulcsár

3000 frt biztosíték mellett ajánlkozik
valamely nagyobb

gazdálkodásban,

bővebbet a kiadó-hivatal.

(3.)

(1—2.)

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

WALSZER FERENCZ
első magyar gép-
és tüzelőszerek, gyár,
harang és érczöntőde
ERDELYORSZÁGI FŐKÖZLEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monosztorutca 12. szám.

Üzlet nagybirtás és vízművészeti kellékek tárlata.

Szerelő-műhely kúta s vízvezetékek berendezésére.

Telemesen leszállított egyári árak mellett.

(2.)

(6—52.)

PIACZI ÁRAK.

A h o t i v á s á r		E g y h e c t o l i t e r							100 kilo.		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
h o l y e	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j c z á r o k b a n												
Balászfalva	február	1	600	500	400	—	200	385	250	—	260	40
Bánfi-Hunyad	január	16	720	560	600	—	265	490	—	—	190	40
Beszterce	január	30	650	500	550	—	260	450	500	200	320	36
Brassó	február	2	650	520	410	325	225	380	290	275	250	40
Csik-Szereda	január	31	700	565	425	350	200	450	200	60	200	32
Deés	január	30	760	680	580	380	370	580	600	240	380	34
Déva	január	27	850	720	650	—	350	530	200	90	230	40
Erzsébetváros	február	3	650	500	425	—	300	410	350	150	250	44
Fogarás	január	27	740	—	410	—	190	400	260	170	235	42
Gyula-Fehérvár	február	3	625	530	500	—	225	425	200	100	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	február	3	800	700	500	450	275	450	250	50	160	30
Hátszeg	január	29	800	700	540	540	210	420	130	80	250	40
Kézdi-Vásárhely	február	1	660	500	470	320	220	400	380	100	300	36
Kolozsvár	február	1	663	—	485	—	219	403	280	200	300	40
Maros-Ludas	január	23	710	675	675	420	350	460	—	—	300	40
Maros-Vásárhely	február	1	825	700	730	625	565	585	350	180	450	40
Medgyes	február	1	625	525	455	—	240	385	160	90	250	40
Nagy-Enyed	február	1	620	550	450	—	280	390	400	200	280	40
Nagy-Szeben	január	30	610	490	460	—	220	400	160	100	325	44—46
Nagy-Várad	január	30	720	610	555	365	235	400	460	250	380	48
Segesvár	február	1	700	500	450	—	230	400	170	100	200	44
Sepsi-Szent-György	január	29	660	600	440	230	200	360	280	80	180	40
Szamosujvár	január	29	620	480	500	—	210	410	250	80	260	40
Szász-Régen	február	1	570	420	460	—	230	430	280	90	260	36
Szász-Sebes	január	29	775	650	500	—	250	390	190	130	240	44
Szászváros	január	27	750	610	550	—	250	370	200	70	210	36
Székely-Udvarhely	január	30	750	600	450	—	225	450	250	30	260	40
Szilágy-Somlyó	február	2	650	570	505	—	195	390	300	200	300	40
Teke	január	29	550	400	425	—	210	400	250	40	300	36
Torda	január	27	650	475	500	350	240	390	100	15	250	44

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		1	1—3	1—6	1—12	1—18	1—26	1—30	1—36	1—40	1—52										
		s z e r i h i r d e t é s n é l b é l y e g g e l e g y ü t t																			
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr				
1 ⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
3 ⁸ / ₁₆ oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számítatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és la. unk. t. előfizetői 25% vagyis egy negyed rész

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utca Minorita-épület.